

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
ӘЛ - ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

АҚПАРАТТЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР ФАКУЛЬТЕТІ
АҚПАРАТТЫҚ ЖҮЙЕЛЕР КАФЕДРАСЫ

СӨЖ

Тақырыбы: Аудиторлық ұйымның аудиторлық тексерулер жүргізу
кезіндегі құқықтары

Алматы, 2020 ж

Мазмұны

Кіріспе

1. Аудиторлардың құқықтары мен
міндеттері.....5
2. Аудиторлық ұйымдардың құқықтары.....7
3. Аудиторлық қызмет
туралы.....8

Қорытынды

Кіріспе

Аудит туралы шыққан басылымдарда «аудит» – деген түнікке әр түрлі анықтамалар берілген. әрбір автор өзінің анықтамасын өз тарабынан анықтаған. К. Ш. Дюсембаев «Теория аудита» деген кітабында әр автордың 13 түрлі анықтамасын келтірген. Біз соның төрт түрлісін келтірейік те мазмұнын қарастырып талдайық.

СНГ авторларының «аудитке» берген анықтамалары:

Осы келтірілген анықтамалардың мазмұнын талдап қарастыратын болсақ әр түрлі мазмұнда құралғанын көреміз. Бір береді. Соған қарамастан осы анықтамаларға бір ғана мақсат қойылады, ол аудиттің мағынасын, негізін анықтау. Солай бола тұрса да ешбір анықтамада аудиттің негізгі мақсаты ашылмай қалып отыр. Ол Аудиторлық қортынды туралы. Седеді, қандай бір аудиторлық қортынды жасау. Екіншіден, аудиторлық тексерудің объектісі туралы ешқандай автор еске де алмайды. Біздіңше ол үлкен кемшілік. Олай дейтініміз, аудиторлық тексеру тапсырушының келісім-шартта көреткен объектісіне ғана жүргізіледі, ол бірден-бір аудит жұмысының негізгі принципі. Олай дейтініміз, тапсырушы өз субъектісінің шаруашылық көрсеткішін толық немесе бір бөлімін аудиттік тексертуге қуқылы.

Аудиторларға, егер олар жоғарыда көрсетілген қызметтерді халықтың сенімі ақталғанын дәлелдейтін деңгейде көрсетсе ғана сенеді. Аудиторлар бүкіл әлем бойынша пайдаланушыларға өз қызметтерін этикалық және сапалық талаптарға сәйкес, жоғары кәсіби деңгеймен қамтамасыз етілгендей орындалатындығы туралы хабарлауға мүдделі.

Аудиторлардың кәсіби деңгейінің жоғарылығы - бұл аудиторлық тексерулер жүргізу және басқа аудиторлық қызметтерді ұсыну жоғары деңгейде жүзеге асырылатындығының кепілі.

Міне, сондықтан мемлекет Ресей Федерациясында аудиторлық қызметті реттеуді тапсырған органдармен ұсынылған, аудиторлық қызметпен айналысуға ниет білдірген және белгіленген тәртіппен біліктілік куәлігін алған аудитор мәртебесін иеленген адамдарға айтарлықтай жоғары талаптар қояды.

Аудиттің мақсаты - тексерілетін субъектілердің қаржылық (бухгалтерлік) есептілігінің сенімділігі және бухгалтерлік есеп жүргізудің Ресей Федерациясының заңнамасына сәйкестігі туралы пікір білдіру. Аудитор барлық маңызды аспектілер бойынша қаржылық (бухгалтерлік) есептіліктің сенімділігі туралы өз пікірін білдіреді.

Аудитордың пікірі қаржылық (бухгалтерлік) есептілікке деген сенімділіктің өсуіне ықпал ете алатындығына қарамастан, пайдаланушы бұл пікірді аудиттелетін субъектінің болашақтағы қызметінің үздіксіздігіне деген сенім білдіру ретінде де, осы ұйымды басқару тиімділігінің расталуы ретінде де қабылдамауы керек.

Аудитор меншік иелерінің (акционерлердің, қатысушылардың) мүдделерінің сақталуын және тексерілетін субъектінің жеке операцияларының тиімділігін бағаламайды.

Аудитор өзінің кәсіби міндеттерін орындау кезінде өзі мүшелік ететін кәсіби аудиторлық бірлестіктер белгілеген стандарттарды (кәсіби стандарттар), сондай-ақ этикалық қағидаларды басшылыққа алуы керек.

Аудитор жоспарлау және жүргізу барысында аудитор кәсіби күмәндануы және қаржылық (бухгалтерлік) есептіліктің елеулі бұрмалануына әкелетін жағдайлар болуы мүмкін екенін түсінуі керек.

1. Аудиторлардың құқықтары мен міндеттері

1-бап. Аудиторлар мен аудиторлық ұйымдардың азаматтық-құқықтық жауапкершілігін міндетті сақтандыру туралы заңдар

1. Аудиторлар мен аудиторлық ұйымдардың азаматтық-құқықтық жауапкершілігін міндетті сақтандыру туралы Қазақстан Республикасының заңдары Қазақстан Республикасының Конституциясына негізделеді және Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексінен, осы Заңнан және Қазақстан Республикасының өзге де нормативтік құқықтық актілерінен тұрады.

2. Егер Қазақстан Республикасы бекіткен халықаралық шартта осы Заңда көзделгеннен өзге ережелер белгіленсе, онда халықаралық шарттың ережелері қолданылады.

2-бап. Аудиторлар мен аудиторлық ұйымдардың азаматтық-құқықтық жауапкершілігін міндетті сақтандыру объектісі

Аудитордың немесе аудиторлық ұйымның Қазақстан Республикасының азаматтық заңдарында белгіленген, аудитті жүзеге асыру кезінде аудит жүргізілетін субъектілерге келтірілген зиянды өтеу міндетіне байланысты мүлдіктік мүддесі аудиторлар мен аудиторлық ұйымдардың азаматтық-құқықтық жауапкершілігін міндетті сақтандыру объектісі болып табылады.

3-бап. Аудиторлар мен аудиторлық ұйымдардың азаматтық-құқықтық жауапкершілігін міндетті сақтандырудың мақсаты және негізгі қағидааттары

1. Аудиторлар мен аудиторлық ұйымдардың азаматтық-құқықтық жауапкершілігін міндетті сақтандырудың мақсаты (бұдан әрі - аудиторлар мен аудиторлық ұйымдарды міндетті сақтандыру) аудитордың немесе аудиторлық ұйымның аудитті жүзеге асыруы

кезінде мүлiктiк зиян келтiрiлген аудит жүргiзiлетiн субъектiлердiң мүлiктiк мүдделерiн сақтандыру төлемдерiн жүзеге асыру арқылы қорғауды қамтамасыз ету болып табылады.

2. Аудиторлар мен аудиторлық ұйымдарды мiндеттi сақтандырудың негiзгi қағидаттары:

аудит жүргiзiлетiн субъектiлердiң мүлiктiк мүдделерiн осы Заңда белгiленген көлемде және тәртiппен қорғауды қамтамасыз ету;

аудиторлар мен аудиторлық ұйымдарды мiндеттi сақтандыру шарты болған жағдайда аудиторлар мен аудиторлық ұйымдардың қызметiн жүзеге асыру;

аудиторлар мен аудиторлық ұйымдарды мiндеттi сақтандыру шарты бойынша тараптардың өз мiндеттемелерiн орындауын қамтамасыз ету болып табылады.

4-бап. Азаматтық-құқықтық жауапкершiлiгiн мiндеттi сақтандыруға жататын тұлғалар

1. Жеке кәсiпкер ретiнде аудиторлық қызметтi жүзеге асыратын және аудиторлардың және Қазақстан Республикасының заңдарында белгiленген тәртiппен аудиторлық қызметтi жүзеге асыруға лицензия алған аудиторлық ұйымдардың азаматтық-құқықтық жауапкершiлiгi мiндеттi түрде сақтандырылуға жатады.

2. Аудитордың немесе аудиторлық ұйымның кәсiби қызметтi жүзеге асыруға байланысты өзiнiң азаматтық-құқықтық жауапкершiлiгiн ерiктi сақтандыру шартын жасасуы аудиторлар мен аудиторлық ұйымдарды мiндеттi сақтандыру шартын жасасу жөнiндегi мiндеттен босатпайды.

5-бап. Аудиторлар мен аудиторлық ұйымдарды мiндеттi сақтандыру шартын жасаспай аудитордың және аудиторлық ұйымның қызметiн жүзеге асыруға жол бермеу

1. Аудитор мен аудиторлық ұйым аудиторларды және аудиторлық ұйымдарды мiндеттi сақтандыру шартын жасаспай аудиторлық қызметтi жүзеге асыруға құқылы емес.

2. Аудиторлар мен аудиторлық ұйымдарды мiндеттi сақтандыру шартын жасаспай қызметiн жүзеге асыратын аудитор немесе аудиторлық ұйым Қазақстан Республикасының заң актiлерiнде көзделген жауапкершiлiкте болады.

6-бап. Аудиторлар мен аудиторлық ұйымдарды міндетті сақтандыру жүйесін мемлекеттік бақылау

1. Сақтандыру ұйымдарының қызметін мемлекеттік қадағалауды сақтандыру қызметін реттеу және қадағалау жөніндегі уәкілетті мемлекеттік орган Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес жүзеге асырады.

2. Аудиторлардың (аудиторлық ұйымдардың) осы Заңның олардың аудиторларды және аудиторлық ұйымдарды міндетті сақтандыру шартын жасасу міндетіне қатысты бөлігіндегі талаптарды орындауын бақылау және осы талапты бұзған аудиторлар мен аудиторлық ұйымдарға шаралар қолдану Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген құзыреті шегінде уәкілетті мемлекеттік органға жүктеледі.

2. Аудиторлық ұйымдардың құқықтары

Аудиторлық ұйымдар:

1) Қазақстан Республикасының аудиторлық қызмет туралы заңнамасын, аудит стандарттарын сақтауға;

2) сапаны сыртқы бақылаудың жүргізілуіне, уәкілетті орган жүргізетін тексерулерге кедергі жасамауға;

3) аудиторлық қызметті жүзеге асыруға лицензия алған немесе кәсіби ұйымнан ерікті түрде шыққан немесе одан шығарылған күннен бастап бір ай ішінде кәсіби ұйымға кіруге;

4) өздері мүшелері болып табылатын кәсіби ұйымды аккредиттеуден айырған кезде үш ай ішінде басқа кәсіби ұйымға кіруге;

5) Қазақстан Республикасының заңдарында көзделген жағдайларды қоспағанда, коммерциялық құпияны жария етпеуге;

6) аудиттелетін субъектіге бухгалтерлік есеп жүргізуде, қаржылық есептілікте және қаржылық есептілікке байланысты басқа да ақпаратта анықталған бұзушылықтар туралы ақпаратты беруге міндетті. Аудиторларды және аудиторлық ұйымдарды міндетті сақтандыру туралы Қазақстан Республикасының заңдарын бұзғаны үшін жауаптылық

Аудиторларды және аудиторлық ұйымдардың азаматтық-құқықтық жауапкершілігін міндетті сақтандыру туралы Қазақстан Республикасының заңдарын бұзуға кінәлі адамдар Қазақстан Республикасының заң актілеріне сәйкес жауапты болады.

Егер аудиторлар мен аудиторлық ұйымдарды міндетті сақтандыру шартында өзгеше көзделмесе, онда ол күшіне енеді және сақтанушы сақтандыру сыйлықақысын төлеген, ал оны бөліп төлеген кезде бірінші сақтандыру жарнасын төлеген сәттен бастап тараптар үшін міндетті болады.

2. Аудиторлар мен аудиторлық ұйымдарды міндетті сақтандыру шарты күшіне енген күннен бастап он екі ай мерзімге жасалады.

Сақтандыруды қорғау кезеңі аудиторларды және аудиторлық ұйымдарды міндетті сақтандыру шартының қолданылу мерзімімен сәйкес келеді.

3. Егер аудиторлар мен аудиторлық ұйымдарды міндетті сақтандыру шартында өзгеше көзделмесе, аудиторлар мен аудиторлық ұйымдарды міндетті сақтандыру шартының қолданылуы Қазақстан Республикасының аумағымен шектеледі.

3. Аудиторлық қызмет туралы

20-бап. Аудиторлардың құқықтары мен міндеттері

1. Аудиторлар:

1) аудит, салықтар бойынша аудит, квазимемлекеттік сектор субъектілеріне арнайы мақсаттағы аудит жүргізуге арналған шарттың талаптарын орындау үшін аудиттелетін субъектінің қажетті бухгалтерлік және өзге де қаржы-шаруашылық құжаттамасын алуға және тексеруге;

1-1) кәсіби ұйымға кіруге;

2) аудиттелетін субъектінің лауазымды адамдарынан аудит барысында туындаған мәселелер бойынша ауызша және жазбаша нысандарда түсіндірме алуға;

3) кәсіби ұйымдардың шешіміне сот тәртібімен шағымдануға құқылы.

2. Аудиторлар:

ЗҚАИ-ның ескертпесі!

1) тармақша жаңа редакцияда көзделген - ҚР 13.05.2020 № 325-VI Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін алты ай өткен соң қолданысқа енгізіледі).

1) Қазақстан Республикасының аудиторлық қызмет туралы заңнамасын, аудит стандарттарын сақтауға;

2) коммерциялық құпияны жария етпеуге;

3) аудиттелетін субъектіге бухгалтерлік есеп жүргізуде, қаржылық есептілікте және қаржылық есептілікке байланысты басқа да ақпаратта анықталған бұзушылықтар туралы ақпаратты беруге;

4) өзі қатысушысы болып табылатын аудиторлық ұйымның басшысына Қазақстан Республикасының қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл туралы заңнамасына сәйкес мәліметтерді хабарлауға міндетті.

Ескерту. 20-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 2009.02.20 N 138 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2009.08.28 N 192-IV (2010.03.08 бастап қолданысқа енгізіледі); 2014.06.10 № 206-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 29.12.2014 № 269-V (01.01.2015 бастап қолданысқа енгізіледі); 12.11.2015 № 393-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

Қортынды

Аудитор мамандығы әлеуметтік маңызды, бұл қоғам алдындағы жауапкершілікті мойындауды білдіреді. Аудиторлардың кәсіби қоғамдастығына қатысты қоғам аудиттелетін ұйымдарды, кредиторларды, үкіметті, жұмыс берушілерді, қызметшілерді, инвесторларды, аудиторлардың аккредиттелген кәсіби бірлестіктерін, іскерлік және қаржы қоғамдастығын, сондай-ақ коммерциялық қызметті ретке келтіруді қамтамасыз ету мақсатында аудиторлардың объективтілігі мен адалдығына сүйенетін басқа да адамдарды қамтиды. Бұл аудиторларға қоғамдық мүдделерді сақтау жауапкершілігін жүктейді.

Аудитордың міндеттері Жеке аудиттелетін ұйымның немесе жұмыс берушінің қажеттіліктерін қанағаттандыру ғана емес. Аудиттің кәсіби стандарттарына қоғамның мүдделері айтарлықтай әсер етеді.

Аудиторлар қоғамда маңызды рөл атқарады. Инвесторлар, кредиторлар, жұмыс берушілер және іскерлік қоғамдастықтың басқа да мүшелері, сондай-ақ Үкімет және жалпы жұртшылық қаржылық есеп пен есептіліктің, қаржылық менеджменттің, құқықтың және салық салудың әртүрлі мәселелері бойынша ұсынымдар алу мәселелерінде аудиторларға сүйенеді.. Аудитоплық ұйымның көбіне келісім-шарт жасаудың стандарттық түрін пайдаланады. Бірақ нақты кәсіпорында аудит жүргізу ерекшелігін ескерген жөн, себебі клиент көбіне толық мөлшерде оның мәні мен мазмұнын түсіне бермейді. Аудиторлық тексеріс жүргізу келісім-шарттың клиент тексеріс жүргізуге қажетті құжаттарды ұсыну мерзімін анықтаған жөн, себебі клиент аудитроды шақырып алады, бірақ бухгалтерлік есебі жиі дайын емес, бұл жұмысты өте қиындатады. Келісім-шартта тапсырысшы талабында аудиторлық ұйым алдын-ала төлеу сомасын көрсеткен дұрыс, аудит шаралары кезінде аудиторлық қаржылық тәуелсіздігін қамтамасыз етеді. Клиент жағынан оған деген «қысымның» болуы және аудит үшін сыйақыны төлемей қою мүмкіндігін жояды. Аудиторлық кәсіптің негізгі мақсаты-тапсырмаларды сапалы орындауды және қоғамдық мүдделерді қанағаттандыруды қамтамасыз ететін мамандардың жоғары кәсіби деңгейдегі қызметі

